

GOV. PINCHOT BO ZAHTEVAL TRIDESET ONI PREMIRJA.

Po governerjevem načrtu naj bi bili nastavljeni unijski uradniki po kompanijskih pisarnah za pobiranje unijskih prispevkov.

PREMOGOVNI LASTNIKI BO DO MORALI UVESTI OSEMUR- NI DELAVNIK VNEPOVSOD.

Harrisburg, Pa. — Zadosti pošten o problemih, na podlagi katerih je oklicana antracitna stavka, ki se ima prikriti dne 1. septembra, je pennsylvanski governer Pinchot prekinil konferenco s premogarji in premogovnimi lastniki ter se lotil sestavljanja svojega pravnega predloga.

Obe skupini, ki sta konferirala vsaka posebej z governerjem v teku zadnjih dveh dni, sta pritegnili k temu, da hočeta počakati na governerjev predlog. Ali izjavila pa sta se, da jima niso pravni znani governerjevi pogoji.

"Konferiral sem z obema strankama ter jima rekel, da naj ostane v Harrisburgu, dokler ne sestavim svojega pravnega predloga," je rekel governer. "Kakor upam, bom mogel sestaviti svoje predloge za poravnanje preteče stavke v štiriindvajsetih urah. Obe stranki sta mi uljudno pritegnile v tem oziru."

Kakor pravijo nekateri njegovi svetovalci, bodo njegovi mirovni pogoji obsegali predvsem štiri glavne točke, in sicer:

1. — Trideset dni premirja pod pogojem, da umaknejo unijski voditelji oklice antracitne stavke.
2. — Premogovni lastniki morajo odpraviti vse delavnike, ki so daljši od osemurnega delavnika.
3. — Lastniki morajo dovoliti unijsnim nastavitvi po kompanijskih uradih unijske zastopnike za pobiranje unijskih prispevkov.
4. — Obe stranki morata pristati k temu, da se pogajanja nadaljujejo za določitev nove mezdne lestvice, ki bo segala do 1. septembra nazaj.

V nekaterih ozirih se strinja pravkar opisani mirovni ponudki s kompromisnim predlogom, ki ga je stavil unijski predsednik John L. Lewis zvezni premogovni komisiji pred dvema tednoma v New Yorku.

8 tem, da bi bili unijski zastopniki nastavljeni po kompanijskih uradih za pobiranje unijskih prispevkov, bi naj bilo vsaj deloma ustrezno unijski zahtevi po odtegovalnem sistemu. Po njem bi lastniki odtegovali unijske prispevke od delavskih plač ter jih neposredno odraščali unijski.

Kakor je razvidno iz zgornjih štirih točk, se governerjev mirovni ponudki ne dotika mezdnega vprašanja. Unijski delavci zahtevajo mezdni povisek v znesku 20 do 82 za vse tiste, ki so zaposleni v dnevno plačo, a po 20 odstotkov pa za vse one, ki dobivajo plačo od tona nakopane premoga.

O splošnem smislu governerjevega predloga grede razne govornice. Nekateri trde, da bo zahteval od lastnikov priznanje premogarske unije.

Vsi pa se strinjajo v tem, da ne bo nasvetoval prisilnega razsodišča, čeprav se ga neprestano predlagali lastniki, a premogarji pa kratkoma zavračali in odklanjali.

Medtem se premogarji poslali lastnikom ponudki, da so pripravljeni započeti pogajanja glede obratovanja pri vodnih sesalnih predelav. Kako so lastniki sprejeli to ponudbo, doslej še ni znano. Okoli 4.000 mož bo treba v rovih za opravljanje tistega dela.

Predsednik Coolidge je bil obveščen, da ima governer Pinchot precej uspeha v svojih pogajanjih z antracitnimi premogarji in lastniki v Harrisburgu.

Pregled dnevnih dogodkov.

Amerika.

Pinchot zahteva trideset dni premirja med rudarji in operatorji.

Baroni mehkega premoga se pripravljajo na podražitev premoga.

Bivši pennsylvanski governer pravi, da je prohibicija zakrivila Hardingovo smrt.

Farmarska organizacija protestira glede Coolidgeve žaljive izjave.

Haakell je predložil Hooverju poročilo o svojem delu v Rusiji.

Mati je obveljala svojega malopridnega sina.

Dva avijatika dosegla rekord, ko sta bila 37 ur neprenehoma v zraku.

Inozemstvo.

Nemčija opusti pasivno resistenco proti Francozom pod gotovimi pogoji.

Španija pred veliko krizo.

Grki ubili pet italijanskih komisarjev v Albaniji; veliko razburjenje v Italiji. Mussolini zahteva zadoščenje.

Tretja internacionala je sklenila podpirati komunistično revolucijo v Nemčiji.

AMERIŠKA POMOČ RUSIJI.

Haakell, ob povratku iz Rusije, poroča Hooverju, kako je pomorna uprava otela milijone Rusov smrti.

Washington, D. C. — Polkovnik William N. Haakell je 28. t. m. predložil H. Hooverju, predsedniku Ameriške pomožne uprave, dolgo poročilo o delu uprave v Sovjetski Rusiji.

Ameriška pomožna uprava je bila dve leti v Rusiji in potrošila šestdeset milijonov dolarjev za svoje pomožne akcije, pravi Haakell. Uprava je otela milijone Rusov smrti tekom strašne lakote od Volgi leta 1921, pomagal je Rusiji do okrevanja iz ekonomske krize in vcepila v rusko ljudstvo trajno prijateljstvo do ameriškega ljudstva.

Haakell v svojem poročilu hvali ameriške upravne uradnike, ki so bili v Rusiji, kakor tudi sovjetske uradnike, ki so ves čas energično kooperirali z Američani in jih povsod ter v vsakem slučaju šli na roke. Obe stranki sta se doslovno držali pogodb, ki je bila sklenjena med Ameriško pomožno upravo in sovjetsko vlado; izvzemaš par slučajev med njimi pomočniki v ameriškem osebju ni bilo nobene neupornosti.

Uprava je nakupila v Ameriki nekaj manj kot milijon ton žita za prehrano in seme, obleke in zdravilskih potrebščin. Ameriške ladje so naredile 250 morskih potov in blaga je bilo za 60.000 vagonov na ruskih železnicah. Uprava je organizirala 30.000 postaj za razdeljevanje živil in v najhujšem času je nasiljevala enajst milijonov oseb, odraslih in otrok.

Obenem je uprava vodila energičen boj zoper nalezljive bolezni. Zalagala je 15.000 bolnišnic in drugih zdravilnih zavodov z zdravili in drugimi potrebščinami in cepila serum sedem milijon oseb. S semenskim žitom, ki ga je dala kmečkim svetovom, je bilo obsejanih osem milijonov akrov polja. Lakota je bila premagana pred eni meseci, toda uprava je prehranjevala, oblečala in zdravila skoraj 20 milijonov ljudi.

Amerika je dala—pravi Haakell—90 odstotkov vse pomoči, ki jo je dobila Sovjetska Rusija od zunaj tekom zadnjih dveh let.

VREML

Chicago in okolice: V petek jasno. Zapadni vetrovi. Temperatura v zadnjih 24 urah: najvišja 72, najnižja 62. Sonce izide ob 6:11, zaide ob 7:31.

SINOVA MALOPRID- NOST PRISILILA MATER K ZLOČINU.

Ker je sin zatrdil materi, da hoče povesti svoje življenje banditstvu in tatinstvu, ga je ta ustrelila in nevarno ranila.

DRUŽINA JE POAMERIŠKA NJENA IN IHAJA JE MAĐARSKA.

Chicago, Ill. — Mrs. Rosa Simiz je v torek ponoči stopila v osamljeno celico na policijski postaji na W. Chicago ave. ter vpijala vsa histerična:

"Upam, da ne bo umrl. Ali bogdaj, da ga ne vidim nikoli več!"

In ihtela je mati za svojih ednim sinom, ki je pravkar dopolnil devetnajsto leto svojega zgrešenega življenja. Fant leži v bolnišnici aleksijanskih bratov s kroglo v vratu. Pognala mu je jo je mati, da bi ga tako obvarovala pred banditskim in zločinskim življenjem.

"Če je on na poti k vislicam, pojdem tja tudi jaz z njim," je rekla.

In ko se je fant priklatil v torek zjutraj domov, ga je mati pokregala. Ker pa se je izpridnil fant rogal njenim opominom, je užaljena mati izgubila kontrole ter oddala en strel iz samokosa vanj.

"Videti nisem mogla tega, niti ne misliti," je zdihovala nesrečna mati v svoji celici.

"Tako močno sem ga ljubila. On je bil moj edini doček. Prižadevala sem si narediti moša in njega. Vse sem storila zanj, dala mu vse, delala in sanjala zanj. Bil je zelo nadarjen. Dovolil je višjo tehnično šolo. Ali mi prida ga ni bilo. Bil je pač čisto naveden pretepač in pohajač."

In minilo je precej časa, preden je nadaljevala:

"Dejala sem mu, naj gre delat. Ali on se mi je rogal ter dejal, da sem lakomna denarja. "Vedno slišim le denar, denar, denar," je godrnjal. "Če ti je toliko za denar, hočem biti bandit in dobiti zate denar."

To je dalo povod materi, da je pograbila samokres ter pognala sinu kroglo v vrat.

"Česar sem se potem najprej zavedla, je bilo to, da imam samokres v rokah, in da se je pokazala kri na Deszovi srce. Fant je zbežal proti vratom od zadaj. Kmalu pa se je vrnil, in jaz sem mu poiskovala pomagati. Potem sem obvestila policijo po telefonu o celi zadevi."

Ko je policija preiskala ta slučaj, je dejala, da še skoro ni doživela kaj takega. To tragedijo je primerjala oni, v kateri je oče ustrelil svojega sina Franka Piana, da bi ga rešil malopridnega življenja.

"Ali to je bil oče, ne pa mati," so dejali policaji.

Fant se v bolnišnici zvišja po postelji v bolnišnici z obvezanimi ranami na vratu.

"Nisem mogel iti gledat za de-

(Dolje na 3. strani.)

Ceno premogu bodo zopet navili.

Illinojski baroni si žele stavko, da bi potem lažje obdavčili ljudstvo z visokimi cenami.

Lincoln, Neb. — Governer Chas. Bryan je obtožil zadnje srede barone premoga v Illinoisu in v drugih državah, kjer so premogovniki mehkega premoga, da so že začeli izkoriščati položaj na polju trdega premoga, kjer imajo izbruhne stavke 1. septembra. Baroni so zatrdili kvotacijo cen v svrhu, da podražijo premog kakor hitro pride do stavke.

"Nasiravno je dežela natlačena s premogom, trdim in mehkim, je trgal, ki kontrolira oboji premog, da nastavi odjemalcem nož na vrat z novimi odernimi cenami, če pride stavka rudarjev v antracitnih okoliših," je rekel governer.

PES ZAVAROVAN ZA \$10.000.

Long Beach, N. Y. — Tukajšnji župan William H. Reynolds je dal zavarovati svojega psa za \$10.000. Ko je bil pes pred kratkim nekaj bolan, je župan hitro poklical dva zdravnika.

HARDING ŽRTEV PRO- HIBICIJE?

London, Anglija. — Prohibicija je pospešila smrt predsednika Hardinga, je rekel bivši pennsylvanski governer Sproul listu Evening Star.

"Mislim, da je njegova sveta dolžnost dajati ljudstvu zgled, čeprav je bil navajen adzpađaj spiti par polirkov dobrega žganja," je rekel governer.

"Uverjen sem, da ga je pogrešal na tisti naporni poti v Alasko."

Washington, D. C. — Nekaj zapučen prijatelj pokojnega predsednika Hardinga je dejal, da ni po njegovem mnenju prohibicija pospešila Hardingovo smrti, ali res je, da se ni Harding dotaknil opojne pijače po svojem govoru, ki ga je imel dne 25. junija v Denverju o uveljavljanju prohibicijske postavbe.

Coolidge se je že za- meril farmerjem.

Farmarska organizacija je ostro savrnila predsednika, ker noče sklicati kongresa.

Washington, D. C. — Organizirani farmerji so že dali svoj odgovor predsedniku Coolidgeu, ki je na zahtevo senatorja Brookharta in drugih, da naj skliče kongres k izrednemu zasedanju v svrhu pomoči farmerjem, odgovoril, da je kriza ameriških farmerjev "bolj psihološka kakor finančna", radi česar po njegovem mnenju ni potrebna zakonodajna pomoč.

Benjamin C. Marsh, predsednik Farmarskega narodnega sveta, je poslal Coolidgeu v imenu svoje organizacije oster protest proti njegovi izjavi.

"Farmerji niso zadovoljni z Vašo izjavo" — je pisal Marsh predsedniku. "Farmerji nimajo visokih šol, toda toliko že vedo, kaj pomeni beseda 'psihologija'. Ako bi Vam, gospod predsednik, zdaj kdo znižal Vašo letno plačo \$75.000 na \$1000 in če bi morali Vi s to plačo vse leto preživljati sebe in Vašo družino, plačevati potne stroške in sploh vse izdatke, kar jih imate, ali bi bila Vaša kriza psihološka ali finančna?"

KOLIKO PREVOZIJO PULMA- NOVI VOŽOVI.

Chicago, Ill. — Več kakor 25 milijonov oseb spi na Pullmanovih vozev v enem samem letu, kakor je razvidno iz statistike, ki jo je objavil uradnik Pullmanove kompanije James Keeley.

Kakor je preračunal Keeley, bi moralo dete potovati trideset milj na uro brez prestanka doživeti 42,977 let, če bi hotelo prehoditi pot, ki jo prevozijo potniki na Pullmanovih vozev v enem letu. Lani so prevozili 11,294,229,406 milj.

Za število potnikov, ki se vozijo na Pullmanovih vozev v enem letu, bi bilo treba stošest hotelov s 500 sobami.

OTROK S PETMILIJONSKO PLAČO?

New York, N. Y. — Polšetrto leto stara punčka Peggy, ki je otroška igralka v Los Angelesu, je pravkar sklenila pogodbo za razdobje treh let; po tisti pogodbi bo dobila plažo v znesku po \$1.500.000 na leto. Še z dodatnim bonusom v znesku po \$500.000 bo znela skupna plaža za tri leta nič manj kakor \$5.000.000. Amerika je zares dežela vseh nemožnosti.

KRVAVA STATISTIKA.

Chicago, Ill. — Avtomobili ubili 437 oseb v Chicagu od 1. jan. do 27. avg. t. l.

NEMČIJA OPUSTI PASIVNO RESISTEN- CO V PORUHRJU.

Stresemann je pridobil kapitaliste za kompromis s Francozi. — "To ni kapitulacija!"

STAVKUJOČI DELAVCI NE DOBE VEČ PLAČE.

Berlin, 29. avg. — Socialistični parlamentarni dopisni biro — oficijelni informacijski biro socialistične stranke — je večerj prinisnel vest, da se je Stresemannova vlada odločila za nov korak v prilogi miru s Francozi. Pasivna resistenca v Poruhrju bo odpravljena. Biro povdarja, da ta korak ne pomeni kapitulacije, temveč demonstracijo vsemu svetu, da je Nemčija pri volji storiti največ, samo da je čimprej konec uničujoče industrijske vojne v Poruhrju.

Sklep za opustitev pasivne resistence je bil storjen — kakor javlja socialistični biro — na konferenci Stresemanna s poruhrskimi in poruhrskimi kapitalisti, ki se je vrnila večerj popoldne. Med drugimi voditelji industrije so bili navzoči tudi Hugo Stinnes, Fritz Thyssen, Kloeckner in Voegeler.

Doslej je bila vsaka misel na pasivno resistenco proti Francozom največje izdajstvo posebno med nacionalisti, ki so vodili sabotažo v Poruhrju; kako bodo zdaj sprejeli ta sklep in kake bodo posledice nove taktike, se v tem trenutku še ne more soditi.

Na konferenci je bilo haje zaključeno, da Nemčija opusti pasivno resistenco, ako Francija dovoli povrnitev v Poruhrje in Potenje izgnanim Nemcem, izpusti iz zaporov vse sabotažnike in zagarantira varnost življenja ter prehrano prebivalcem Poruhrja.

Če Francija sprejme omenjene pogoje, tedaj nemška vlada umakne bojotke železnice, ki jih obratujejo Francozi in pozove nemške železničarje in uradnike, da sodelujejo s francoskimi oblastmi; dalje nemška vlada dovoli Francozom, da lahko pobirajo carino od nemškega izvoza iz Poruhrja in preneha s plačevanjem mezde stavkujočim delavcem, katerim je samo zadnji mesec izplačala 186 milijonov mark.

Ta korak Stresemanna in poruhrsko-poruhrskih kapitalistov pomeni, da je Nemčija pripravljena na pogajanja s Francozi in drugimi pomeni, da nemški kapitalisti, ki kontrolirajo Poruhrje, stopijo v trst s francoskimi kapitalisti, s katerimi bodo delili dobiček na račun reparacij. Nadalje pomeni, da se bodo morali poruhrski delavci, predvsem železničarji in rudarji, vrtniti na delo pod Francozi ali pa stradati, ker nemška vlada, s kapitalisti vred jih pusti na cedilo.

AMERIŠKI LETALCI DOBELO VIŠEK.

San Diego, Cal. — Ko je v torek zvečer zatolnilo zlato kalifornijsko solnce, se je De Havillandovo zračno letalo, ki je bilo dva dni in eno noč zadržano v zraku, spustilo na tla ter dovrnilo najznamenitejši zračni polet, kar so jih doslej še poiskovali.

Pilota kapitan Lowell H. Smith in poročnik J. B. Richter sta zlezla iz svojih lukenj vsa izrpana in utrujena.

Ali letalec sta bila vseno srečna. Pridobila sta si svetovno prvenstvo v zračnem letanju brez prestopa glede na razdaljo in ure v zraku.

Pilota sta bila 37 ur in 15 minut zadržana v zraku. Preletela sta v tem času razdaljo 5.300 km ali 3.219,3 milje.

Doslej se je najboljši letalec zadržal 36 ur v zraku ter preletel v tistem času 4.090 km ali 2.541,2 milje.

Grki ubili italijansko misijo.

London, 29. avg. — Iz Rima poročajo, da so Grki v južni Albaniji ubili člane italijanske razmejilne misije. Mussolini je takoj naročil italijanskemu poslaniku v Atenah, da mora zahtevati od grške vlade polno zadoščenje, odškodnino in kazen za morilce.

STRUPEN PLIN, KI UNIČI CIVILIZACIJO V 90TIN DNEH.

French Lick, Ind. — Dr. Jas. M. Taylor, zastopnik Bokove mirovne ustanove v New Yorku, je dejal v torek na tukajšnji konvenciji National Fraternal Congressa, da je malo manjkalo, da ni bila vsa srednja Evropa uničena v sled nove vrste strupenega plina v zadnji vojni. Rečilo jo je premije, ki je bilo podpisano kmalu potem, ko je bil strašni plin odkrit. Bodoča vojna — je rekel dr. Taylor — ne more trajati dalj kakor 90 dni, kajti v tem času je lahko uničena vsa civilizacija, če bodo armade rabile omenjeni plin.

ŠPANIJA PRED VELIKO KRIZO.

Delala je politično raztrgana sredi vojaške revolte doma in vojne v Maroku.

Madrid, 29. avg. — V momentu, ko vlada dela velike priprave za ofenzivo proti rebelnim Murom v Maroku, je prišla vladna kriza, ki mogoče strmogolji sedanjo vlado in vrže Španijo v še večji kaos v kakršnem je danes. Markil de Alhucemas, ministrski predsednik, je večerj odločil kabineto seje za 24 ur, ko je videl, da hočeta minister znanjih zadev Alba in maročanski komisar Sevilla podati ostavko.

Sporadični izbruh vojaške revolte se ponavljajo v mnogih mestih. Val upori čet, ki se branijo iti v Maroko, so bili doslej zadušeni s železom in krvjo. Koliko časa pojde tako, ne ve nihče.

Iz Maroka prihajajo zelo neprijetne vesti, kolikor jih ne ostrlje cenzor. Maročanski governer in general Marro, novi vrhovni poveljnik, ki je pred nekaj dnevi došel na bojišče, sta se silovito spila in general se naglo vrača v Madrid. General grozi s ostavko.

Kakor se čuje, nameravajo španske čete preiti v ofenzivo prihodnji teden. Večarj so Murj abili s kroglimi dva španska eroplana na tla, ko so letalec metali bombe na postojanke rebelov.

RUSIJA BO PODPIRALA RE- VOLUCIJO V NEMČIJI.

Apel na delavce vseh dežel, naj podpirajo nemški proletarijat.

Berlin, 29. avg. — Iz Moskve poročajo, da je eksekutiva tretje internacionale naslovila apel na rusko rdečo armado in delavce, naj podpirajo rdečo revolucijo v Nemčiji s denarnimi prispevki in drugače. Drugi apel je naslovljen na delavce vseh dežel, naj zadržijo vse svoje moči in pomagajo preprečiti podjarmljenje nemškega proletarijata po Francozi.

"Ako pade Nemčija pod peto Francije, pomeni to novo vojno z Rusijo," se glasi apel. "Dolžnost Rusije in vsega proletarijata je, preprečiti novo vojno, dokler ni prepozno."

Vsi propagandni odbori tretje internacionale imajo konferenco 1. septembra o položaju v Nemčiji. Povabljeni je tudi socialistična delavska / internacionala, da pošlje svoje zastopnike na konferenco.

ZAGONETNOST DVOJNEGA UMORA V DENVERU.

Denver, Colo. — Ženo denverskega atletskega ravnatelja McGlona, staro 28 let, in devetnajstletno deklo Eno Vaskovič, zaplaveno v nekem denverskem hotelu, so našli ustreljeni in mrtvi v postelji v nekem stanovanju na južni strani tega mesta. Samokres je ležal poleg mrtvih trupel.

Na mizi v spalnici so našli svinčnikom popisan in s krvjo pomazan listek. Pisava je moška. Besedilo se glasi: Umorila sem ga, ker mi je bilo toliko do njega. Želim, da gre tja, kamor grem jaz. Zbogom. Jaz sem srečna sedaj. — L.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopis se ne vrača.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 na tri mesece; Chicago \$4.50 na leto, \$2.25 na pol leta, \$1.15 na tri mesece, in za izposojnino \$3.00.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$4.50, and foreign countries \$5.00 per year.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v objavi: 31. avgusta (1923) poleg valnega imena na naslovu pomeni da vam je s tem davcem potekla naročnina. Posredite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

MENJALCI DENARJA SE IGRAJKAJO...

Menjalci denarja spadajo ravnotako med tiste ljudi, ki so dobri in veliki patrijotje, ako imajo dobiček od patrijotizma.

Legislatura države Illinois in ljudstvo v tej državi sta se izrekli za izplačilo vojaške nagrade. Sklenjeno je bilo, da se izdajo v ta namen obveznice. Prve obveznice za deset milijonov so bile hitro prodane. Izplačana je bila tudi vojaška nagrada takemu številu doslužnih vojakov, ki ga je krila vsota deset milijonov dolarjev. Drugi veterani morajo čakati na izplačilo nagrade, da pridejo druge obveznice na trg.

Komisija, ki ima nalogo izplačati vojaško nagrado, je postavila na trg za petnajst milijonov dolarjev obveznic po par, ker tako določa postava. Menjalci denarja se niso oglašili za nakup teh obveznic po ponujani ceni, akoravno je komisija že dvakrat razpisala, da naj kupci obveznic pošljejo svoje ponudbe. Menjalci denarja pravijo, da so na denarnem trgu take razmere, da se ne morejo prodati obveznice po par, ki nosijo samo po štiri od sto obresti. Z drugimi besedami to pomeni, da menjalci denarja ne marajo takih obveznic, ker ne dajejo dosti velikega dobička. Ako bi se obveznice prodajale pod par, tedaj bi mogoče še šla kupčija.

Doslužni vojaki morajo zdaj čakati na izplačilo nagrade, dokler ne bo komisija imela denarja, da lahko izplačuje vojaško nagrado.

Ravno istega dne, ko so časniki poročali, da ne morejo spraviti v denar obveznic za par za izplačilo vojaške nagrade v državi Illinois, so časniki priobčili vest, da diplomatični zastopnik Argentine podpiše pogodbo, po kateri dobi južnoameriška republika Argentina šestdeset milijonov dolarjev posojila na tri in trideset let in po šest od sto.

Seveda argentinske obveznice bodo nosile po en odstotek in pol več obresti kot obveznice za izplačilo vojaške nagrade v državi Illinois, in za to se hitro našli kupci ali menjalci denarja, ki so pripravljeni spraviti argentinske obveznice v denar.

Akcija denarnih menjalcev je tako očitna, da sta nadaljna razlaga in komentar nepotrebna.

NE DOLŽITE FARMARJA!

Neki farmerski list zdihuje, da nekateri farmerji izčrpajo iz zemlje vso rodovitnost in se ne brigajo za prihodnost. Te farmerje list prav pošteno ošteva in jih imenuje prodajalce narodnega prvenstva, mesto da bi urednik samega sebe vprašal, zakaj se to vrši in kritiziral tam, kjer je kritika potrebna.

Kdor ima le malo pojma o obdelovanju zemlje, bo takoj vedel, ko gre mimo farma, ako je na farmi naseljen lastnik farma ali farmerski najemnik, ne da bi mu bilo treba stopiti v hišo in vprašati.

Kjer lastnik sam obdeluje zemljo, bo našel njive očističene plevela, videl bo krasno žito in lepe travnike. Tam kjer dela najemnik, bo našel zanemarjeno polje in travnike in navadno tudi napol podrti hiši.

Farmer, ki lastuje farmo, katero obdeluje, obdeluje svoj svet. Najemniški farmer pa obdeluje svet tujega zemljiškega posestnika, ki mu povzroča najemnino v trenutku, ko bo on pridno obdeloval svet, čistil z njega plevel in ga dobro gnojil. Iz tega sledi, ako najemniški farmer obdeluje svet pridno in po principih umnega poljedelstva, dela sebi škodo, koristi pa lastniku zemljišča, ki ne prime nikdar za plug, brano ali kateri drugi poljski stroj, ampak živi lepo v mestu od najemnine, ki jo plačuje človek, ki obdelava njegov svet.

Da so ene farme dobro obdelane in druge slabo, ne prihaja odtod, ker so nekateri farmerji leni in nočejo delati, ampak tega kriv je najemniški sistem, ki je zopet dete sedanjega gospodarskega sistema. Kdor želi, da bodo farme dobro obdelane, tedaj mora delati na to, da bo zemlja lastnina tistih ljudi, ki jo obdelujejo. V današnjem gospodarskem sistemu pa ni tako. Vedno bolj se krči število farmerjev, ki so v resnici lastniki zemlje, naobratno se pa več število farmerskih najemnikov. In če se bodo farmerji še nadalje razlastovali v tem razmerju, ko zdaj, ne bo v nekaj desetletjih farmerjev, ki bodo obdelovali svojo zemljo, ampak zemlja bo lastnina zemljiških veleposesnikov, poedincev in delniških družb, farma bodo pa vse slabo obdelane in zemlja bo oropana njene rodovitnosti. To pa ne bo krivda farmerjev, ampak to povzroči sedanji gospodarski sistem.

SLIKE IZ NASELDIN.

Pittsburgh, Pa. — Delavski razmere se slabšajo, več tovarni je zaprlo vrata, druge so omejile obrat. Zbog tega Gary najpogostejše priliko izpolniti svojo obljubo, da uvede za vse osemurni delavnik. Udali smo se v boju voljo in potrpečljivo čakamo v polenu, sanjamo, kako lepo bo, ko nam prinese Gary in Co. 8-urno delo. V sladki zavesti smo, da nam je dovoljeno garati, jesti in spati ter nas ne briga nič drugega. Na vrata ne bo kmalu potrkala naša stara znanica — brezposelnost. O, prevara! Takrat se bomo vprašali, kje smo in kaj smo delali v preteklosti za izboljšanje našega položaja. Na to bo enostaven odgovor: nič, ker ne bomo nič.

Nezavedni delavci pravijo, da je taka božja volja, a zavedni, da je to brezbratstvo radi delavske stvari. Le pogledimo, kako smo "smart". V žepih imamo in kupujemo kapitalistične angleške časopise, ki so skozinaski nasprotni delavstvu, naših pa nas je sram. Tako pomagamo rediti gada na naših prsih, ki nam piše kri.

Torej pustite delavstvu nasprotni časopise in naročite naše časopise, saj jih imamo na izbero.

Nekemu našemu rojaku je avto povozil hčerko v starosti 10 let. Pogreb in venci so pričali, da je bila zelo priljubljena vsem, ki so jo poznali.

Zraven žalostnega smo imeli tudi vesel dogodek. Brat Matija Boštjančič in Antonija Runtić, oboje s Notranjega sveta si namreč obljubila večno zvestobo. Brat Boštjančič je pogrešal dosti prijateljev na svatbi. Pa je prešlo vse v najlepšem redu tudi brez njih. Bili smo povsem zadovoljni in tudi plesalčinim je bilo v vseh ozirih ustrezno. Novoporočencem želimo vse najbolje. — John Dan.

Russellton, Pa. — Vem, da ni bilo od tu dopisa že skoro leto dni, zato pa se hočem jaz malo oglašati iz naše grešne doline. Premogopis Republic Iron in Steel Co. obratujejo komaj s polovičnim časom, tako, da smo smerom pri svojem. Slovencev, mislim, da nas je tu šestnajst družin in nekaj samcev, če se ne motim, ki se pa dobro razumemo med seboj. Imamo tudi dve podporni društvi, in sicer društvo Slovenske narodne podporne jednote in društvo Slovenske svobodomiselnih podporne zveze, ki še dosti povoljno napreduje.

Tudi lokal rudarske organizacije imamo tu, ki pa vedno pomalem peša. Saj ni čuda, ko pa imamo v njem toliko petelinikov. Ti peteliniki in provokatorji bi radi kar cel urad organizacije prevzeli v svojo oblast, da bi potem lahko izrabljali organizacije v svojo korist ter slepili revne rudarje. Na sejah kričijo, kako bodo oni vse izravnali med kompanijo in organizacijo v prid nam, ker pride večkrat do kakšnega nesporazuma. In res se oglašajo kateri njim podobni član. Govorjenje gre: "Ta bo pa res dober za nas premogarje, ker je 'kaj' in potem dobi urad v organizaciji. Ali kmalu spoznamo, da jih vara. Tedaj pa ogorčeni hočejo, kar ven žnjim iz urada in drugi dan ga že delodajalec postavi k tehničarju za premog, vse v prid kompanije, ker je bil tako 'dober za nas premogarje'."

Vidite, kako nas slepijo. Mislim, da ni treba še napačnikov, da bi bolje videli. Saj je jasno. Res čudno so razmere, posebno za premogarje neizravnane. Dosti je vzrokov, ki kažejo za to mizerijo. Večina delavcev vseh narodnosti se strinja s strokovno organizacijo, ne ceni pa politične, prave delavske organizacije. Tako tečejo meseci, leta, vse je dobro, dokler premogar dela stalno, ko pa potече plačilna lestevica, izbruhne stavka in brezdelje. Tedaj pa premisljujemo svojo usodo, pogubno za nas. Vse nam je nasprotno, ker smo kot volilci na volilni dan dali svoje glasove nasprotnikom organiziranega delavstva. Saj čitamo vsak dan v delavskih časnikih kot je "Prosveta", da nam ne bo nič pomagano do boljših družinskih razmer, dokler ne bomo dobili delavskih zastopnikov v mestne, državne in kongresne zakonodaje.

Omeniti moram še nekaj o tukajšnjem poljaku dušnem pastirju. To je grd človeški izrodek, a kazal se je pravega "vzora" avo-jega poklica in pastirja svojih dušnih ovčic. Na nečuden in zločinski način je zlorabljal male, od deset do trinajst let stare otroke, samo dečke in to se je vršilo celo od aprila meseca dalje, dokler niso pri-

šli vsaj guasobi dne 12. avgusta na dan. Otroci ni hotel več iti v cerkev, ko ga je pošiljal oče in tako so izvedeli vse. Žal, da ni prišlo na dan že prej, ker bilo je v silno kvar na moralno vagojo naše mladine.

Opozoriti hočem očete in matere, da imajo malo več pozornosti nad svojimi otroki, ki jih pošiljajo tem brezvestnežem v cerkev, da jih potem zlorablja in na vse zadnje še kraje dobi ime. Ali ne vidite, da je ves njih smoter samo dolar, izveličanje prodajajo za denar vsak trenutek, potem pa, ko imajo valed izmaganja revnega ljudstva vsaga dovolj in ne vedo več, kako bi uganjali svoje življenje, se lotijo perversnosti.

Njih nauki! Saj vidimo, kako se sami prizadevajo, da bi dosegli nebesa; da za nebesa jim je, a taku na tem svetu, za druga ne marajo, le nam jih obljubljajo po smrti. Nebesa imajo tu in sili so jih že, ker pa že od preobledenosti ne vedo, kaj bi počeli, uganjajo taka nečloveška početja. Če se on ne boji pogubljenja, zakaj bi se ga bali mi, ki nam ga obljubuje, ker mu nikdar ničesar ne damo? Čekdo zasluži pekel, ga bo zaslužil on, ki počenja tako nečistočo med nedolžnimi otroci.

Starši, kaj bi rekli v k temu, da bi se vašim otrokom pripetilo kaj takega? To je hudodelstvo, katerega krivice in posledice se ne dašo povedati in tako hudodelstvo je treba najstrožje kaznovati. Če bi bil kaj takega storil priprost delavec, česar pa sploh nikdar ali-kati ni, bi najbrž visel, a to je storil svetli mož, kateremu se mara-kaj spregleda in justica bo najbrž zamažala kar na obe oči. Oprostili mu bodo grdo dejanje pod pretvezo kakih zdravniških izjav in pa s izgovarjanjem na njegovega svetega boga, češ, da ni normalen. Poslali ga bodo v pokoj in na vsežadnje ga pa še proglasili za svetnika.

Če bo hotel kak rojak še podrobno o tem, bom še povedal. Vrlo se se namreč take avinjarije, da se ne da pisati.

Pozdrav vsem treznomislečim, "Prosveti" pa dosti naročnikov. — T. Miharič.

Reliance, Wyo. — Rojakinja Francis Tauchar je prepotovala nekoliko zemlje, kot pomamem iz "Proletarca", ki poroča s zapada, kako je tam napredovanje Slovencev, zlasti v Rock Springsu, Wyo. Bil sem sam v takem položaju. Leta 1918 so mi v Rock Springsu pokazali vrata pri rojakih, katerih pa ne pišem po imenu, ker imena rojakov, ki ne čitajo naprednih listov, tudi niso za v delavski list. Bil sem zastopnik za list "Glas Svobode" leta 1918 in sem delal v Superioru, Wyo. Hjudje so od tistega časa tam res napredovali, kajti zgradili so gospodu hišo, sobi pa nič.

Zastopnik "Glas Svobode" je od tedaj umrl, sežgali so ga in pepel so raztrosili vetrovi po vsem svetu. Gospod Harding je tudi že v miru, njegove ostanke so dali v cementno skatlo ali rakov, odkoder ne more duh ne pepel iz njegove rakve. Dobro torej varujejo telo pokojniku, kateremu se itak ne more nič zgoditi.

Če bi bili delavci pri delu tako zavarovani, bi bilo veliko manj nesreč, tako nesreča kot se je pripetila dne 13. avgusta na Kemmererju, bi se sploh ne mogla pripetiti. Bila je to velika katastrofa, pri kateri je devetdesetdeset ljudi postalo žrtev in je njih družin osirotelih. Bilo je to kmalu po tem, ko je umrl ranjki predsednik Harding. Kaka razlika: od Hardingovi smrti in pogrebnih svečanostih so bili vsi listi polni slik, pisanja in hvale, ko pa se je zgodila tu nesreča, ki je zahtevala devetdesetdeset toliko ljudi, pa so nekateri kapitalistični listi komaj omenili silno katastrofo ali samo prvi prinesli velik napis, potem pa hitro obmolčali.

Pa še druga nesreča se je zgodila tu na Relianceu, Wyo. Bila je huda nevihta silnih vetrov in strele je udarila v električno napravo ter pokončala stroj za proizvodnjo elektrike, da je prenehala delovati. S tem je prenehala za 18 ur delovati vaterina v rudniku dne 16. avgusta ob treh popoldne. Stala je 18 ur in še se niso vrtila koleca. Toda 17. avgusta niso vprašali, kak položaj je v jami in gospor "super" je ukazal, da morajo takoj vozčki z možmi v jamo. V majni pa ni bilo nikakega zraka in šele po osmi uri smo tisti, ki smo ostali zunaj, opazili, da se je pričelo obračati kolesje.

Na Relianceu se imenuje, da je prišlo procentna organizacija, a jaz

vidim, kot bi bilo vse zaspalo ali pa da je organizacija prodana. Ljudi je tukaj vsakovrstnih, pa vendar se opaja, da so tudi zavodni med njimi. Zbog je popoln obrat, ne vemo pa, koliko časa bo trajalo. Družba je jako ohola.

Na Relianceu je spet krstija našega brata Dalmatina, kateremu volčim obilo uspeha. Drugim Slovincem pa priporočam, da bi malo pisali o slabih razmerah v Wyomingu, ker so itak dovolj gnile.

Pozdravim vse napredne čitatelje. — Joe Smith.

Bivši vojak obogatel potem pokojnine.

New York. (Jugoslovanski oddelek F. L. I. S.) — Ponciana Jagna je ime nekega Filipince, ki je pred mnogimi leti nazaj služil v ameriški vojski. Živel je dosejaj v veliki revščini neke na Filipinih, sedaj pa dobi od zveznega pokojninskega urada v Washingtonu ček za čedno svotico od \$9.000. To pomenja ob tamokšnjih razmerah, da postane čer noč bogataš.

Ta hitra sprememba iz bede v blagostanje je pripisati dejstvu, da so v Washingtonu končno našli njegov naslov. Dosedaj je bilo neznano, kje živi, in mu pokojninski urad ni mogel dostavljati pokojnine. Pojavil se je končno v Manili, vprašal kaj je z njegovo pokojnino in sedaj dobi vse zamujene pokojnine naenkrat.

Jagna je vstopil v vojsko leta 1901, bil je ranjen tekom filipinske vstaje, tako da so mu morali odrezati nogo, in častno odpuščen. Imel je pravico zahtevati, da se mu prikrbi umetna noga ali pa da mu mesto umetne noge izplača v gotovini po \$75 vsaka tri leta. Ker je bil v stiski za denar, je izbral gotovino.

Kasneje je zahteval pokojnino radi zgube noge, in ta mu je bila dovoljena v znesku od \$55 na mesec. Ali ko so poslali prvi ček, se je isti povrnil, ker ni bilo znano, kam se je preselil. Končno je bilo po treh letih njegovo ime izbrisan iz imenika vpokojencev. Leta so minila, in vsakdo je pozabil na filipinskega vojaka. Končno pa je generalni zdravnik ameriške vojske dobil njegovo pismo, v katerem prosil, da se mu povzroči odkodnina za umetno nogo. Tako so doznali, kje živi. Obenem pa se je

doznalo, da je revček mislil, da so mu dovolili le onih \$75 vsaka tri leta, kajti on trdi v pismu, da s tem ne more živeti. Kako pa naj bi živel z dvema dolarjema na mesec?

Valed dopisovanja je njegova pravica do pokojnine zopet oživel. Reče se je kar adele neverjetno, da ima pravico ne le do \$55 na mesec za vse dolga leta nazaj, marveč da je pokojnina radi zgube noge med tem poskočila od \$55 na \$72 na mesec. Ček od \$9.000 za vso zaostalo pokojnino je že na poti.

Doznalo se je, da je ta veteran živel nekoliko časa od milosti svojih bivših sovojakov, a ko so ti odšli od tam, se klatil kot prosjak od kraja do kraja.

Boj proti raku.

New York. (Jugoslovanski oddelek F. L. I. S.) — Velika ameriška organizacija, ki vodi boj proti raku, American Society for the Control of Cancer, naznanja, da bo dne 15. oktobra začela vrsto protirakovih kampanj, ki se bodo raztegnile ne le čez Združene države, marveč tudi na Kanado in pomorske provincije.

Ravnatelj te organizacije je znani kugoslovec dr. George A. Soper. On pričakuje od nameranih obsežnih kampanj še več uspeha, kot od dosedanjih letnih "rakovih tednov". Kampanja bo v vsakem okraju pričela s tremi tedni obsežnega poučevanja in priprav. Četrty teden pa bo "rakov teden", v katerem se bodo med občinstvo razširila važna navodila glede raka in njegove nevarnosti, kakor tudi glede njegove preprečitve in zdravljenja. Zlasti brezžični telefon se bo obsežno uporabljal za propagando. Vse delo bo upravljeno od zdravnikov, kirurgov in drugih strokovnjakov pod vodstvom centralne organizacije.

Podučevati najširše občinstvo o bistvu raka, te strašne in jako razširjene bolezni, je vevlačno, kajti to je prva podlaga, ako se hoče končno premagati tega morila človeštva.

Brez znanja angleškega jezika ne pride nikamor. Spopolni si to znanje, ako ga še nimate. Naroči si "Slovensko-angleško slovnico", katero je izdala in ima na prodaj Književna matica S. N. P. J.

NOVA KNJIGA! NOVA KNJIGA!

"Pater Malaventura" in "V kabaretu"

Spisal Zvonko A. Novak. Ilustracije narisal Stanko Zele.

Izdala in založila Književna matica S.N.P.J.

Povest iz življenja ameriških frančiškanov. To je prva slovenska knjiga v Ameriki, ki ima izvirne slike. Fina trda vezba. Stane \$1.50 s poštnino vred. Rojaki, sežite po tej knjigi, ne bo vam žal!

Naročbe sprejema

Književna Matica S. N. P. J.

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Izpolnite, izrežite in pošljite na gornji naslov sledeči

NAROČILNI LISTEK.

Književna matica S. N. P. J., Chicago, Ill.

Tukaj pošljim \$1.50 za knjigo "Pater Malaventura" in "V kabaretu", katero mi pošljite takoj poštino prosto.

Ime

Naslov

(Opomba: S tem listkom je treba tudi poslati denar.)

delavskega sveta.

Razne vesti.

(Federated Press.)

Yuniki mleka rmgali v St. Louisu.

St. Louis, Mo. — Tukajšnji organizirani razvalili mleko so izrekli 10-odstotno povznanje v deset dni plačnega odmeta v letu.

Amalgamacija.

New York, N. Y. — Okrog 55,000 delavcev, ki izdelujejo ženske plašče, ki so bili do sedaj ločeni v različne organizacije, se je končno združilo v eni uniji. Organizacija ima blizu milijon dolarjev stavkovne sklada.

Medza pada v Minn.

Boston. — Povprečna tedenska medza v massachusettskih tovarnah je znašala \$24.46 v juniju. V maju je bila \$24.80, v splošnem torej nekoliko nižja.

Miniranje rudarjev na zapadu.

Seattle, Wash. — Predsedniki rudarskih organizacij v državi Montani, Washingtonu in Wyomingu so imeli konferenco pred nekaj dnevi v pisarni Martine Flynika, predsednika 10. distrikta v Seattleu. Namen konferen- je bil, združiti vse rudarake distrikte na zapadu v solidno ekonomsko fronto zoper barone premo- ga. Na bodoči konferenci bodo nastopili tudi distrikti v Utahu, Colorado, Severni Dakoti in za- padni Kanadi.

Flynik je dejal zastopniku Federated Pressa po konferenci, da rudarji na zapadu morajo nekaj skleniti vprico sedanjega položaja. Lastniki premogovnikov, ki so prideli železniške družbe, so pri- deli konsolidirati svoja imetja; to pomeni, da bodo premogovniki imeli pod kontrolo ene ali dveh velikih družb. V tem slučaju last- niki lahko začno ofenzivo proti rudarskim unijam zdaj v tej državi in zdaj v oni, ko pa imajo di- strikti vsak svojo in drugačno po- poldo. Lastniki lahko izpro orga- nizirane rudarje v distriktih, kjer so močni, in obratujejo premogov- niki v distriktih, kjer je unija slaba. Če se operatorjem posreči pravi 35 odstotkov industrije na- kladnega podlaga, je unija uničena. Rudarjem ne kaže drugače, kakor da se istotako združijo in predlože- mo pogodbo v vseh distriktih.

NOVA MALOPRIDNOST PRIL- LILLA MATER K ZLOČINU.

(Nadaljevanje s prve strani.)
"Nadaljevanje s prve strani." je rekel. "Peljal sem se venjak s fanti. Moral sem spat." "Če ozdraviš, ali pojdeš de- lat?" so ga vprašali.

"Da, pojdem, če dobim primer- no delo."

Delo, ki bi ga dobil rad, bi mo- zalo prinašati dobro plačo, kakor se je izjavil ranjeni fant.

V bolnišnici so ga vpisali pod imenom Donald Simmonz. To ime ni je privoščil, ko je dovrnil višjo koto in pod katerim se je sezna- nil s policijo že večkrat.

"To je strašno ponižanje," je dejala hte mati Simiz. "Nadar- jen, dobro izobražen fant, z do- brim domom, dobrim očetom, do- brom sestrom, pa postane bandit in- tat, ki je bil že aretiran radi te- ga, ker je ukradel avtomobil!"

Bil je aretiran se radi drugih stvari, ker je hodil s slabimi in malopridnimi tovariši.

Simizeva družina stanuje na 1536 Mohawk st. Sestojala je iz matere, sina, očeta Josipa, ki je priden mašinist, in šestnajstletne hčere Jolande, ki je letos dokon- čala višjo šolo ter delala že po- leje v javni knjižnici za denar, s katerim je hotela na čikaško uni- verzno to josen.

Družina je prišla v Ameriko z Ogrskega pred petnajstimi leti, ko je bila mati stara 22 let.

"Želela sem postati dobra dr- žavljanica in vzgojiti dobro dru- žino," je dejala mrs. Simiz. "De- lala sem in se učila ter si poi- skovala privojiti ameriške običa- je. Moj mož je tudi dober človek. Prizadeval si je in uspel. Jolan- de je zelo pridno dekle. Ali Den- zo ni nič drugega kakor čisto nava- den hum."

Malopridni fant je nevarno ran- jen v vrat. Ali njegov močni te- lesni nestaj ga utesne rekiti smrti, kakor pravijo zdravniki v bol- nišnici. Fant je krepak, meri 5 čevljev in 10 palec. Obraz je temnopoltga. Oči so črne in rav- no tako lasje.

BERGER SE JE VRNIL IZ EV- ROPE.

New York, N. Y. — "Nemčija je na robu svojega razsula. In če pojde ona, bo potegnula tudi Francijo za sabo," je dejal Victor Berger iz Milwaukee, ki je socialistični kongresnik in ki se je pravkar vrnil s svojega dva- mesečnega bivanja v Evropi.

Kakor se je izrazil, je popolno- ma zadovoljen z uspehi medna- rodnega socialističnega kongresa v Hamburgu, ki se ga je udeležil kot uradni delegat ameriških so- cialistov.

Kongresnik Berger je dejal, da je obiskal dve tretjini mest in trgov v Nemčiji in se razgovarjal z voditelji in berači, z bogatimi in siromaki. Opazil ni nikjer no- benega sovražstva do Amerike.

"Ruhrski položaj je največji zločin, kar jih je še kdaj storilo belokožno plemo. Amerika poma- ga Franciji kar neposredno. Ko pa pride do tega, da je zares tre- ba pomagati Evropi, si Amerika liki Pilat umije roke."

"Če bi se ne bila Amerika vmešala v vojno, bi se bila ta skončala brez nje, in Evropa bi si bila ustvarila lastno usodo. E- dina vlada, ki je zavzela zdravo in pametno stališče v poravnava- nju, je bila Anglija. Angliji smo sledili v vojni in četni bi ji ne sledili v vzpostavljenju mira!"

"Uverjen sem, da bi pred- sednik Harding prejelšle potegnil na ta ali oni način evropske na- rode iz luže in blata, če bi bil o- stal še pri življenju. Ne vem, kaj bo storil Coolidge. Upam pa, da bo deloval na naglo izravnanje mučnega nesoglasja."

HIRAM JOHNSON SE ČAKA.

Washington, D. C. — Politič- nim opazovalcem je Hiram John- son premoleč, kakor govore v tukajšnjih političnih krogih. Ne da bi le količjak namignil politi- karjem, kaj misli o prihodnji predsedniški kampanji, se je od- peljal iz Washingtona proti svo- jemu domu v solčno Californijo.

Njegovo zadržanje si tolmačijo njegovi prijatelji takole: Hiram Johnson je pripravil datil pred- sedniku Coolidgeu priliko, da se izkaže dobrega politika v smi- slu Johnsonovih političnih principl- ov. Senator čuti, da se je pred- sednik doslej še dokaj dobro ob- našal, in vsaka prehita kritika bi bila nepravilna.

Senatorjevo stališče napram mednarodnemu sodišču je nelz- premenjeno. On se ni obotavljal povedati svojih misli že pred smrtjo predsednika Hardinga. Nameraval je s vsimi svojimi močmi nasprotovati vnanji poli- tiki Hardingove administracije, in sedaj pravijo, da je pripravljen nastopiti s isto odločenostjo proti predsedniku Coolidgeu, bržko bi ta nastopil pot vnanje vnanje po- litike Hardingove.

Mnogi nespravičljivi pa majo- jo, da ne bo Coolidge vsiljeval med- narodnega sodišča senatu v odo- brenje, čeprav je dejal, da bo šel po poti Hardingovih političnih smernic.

Anglija pomaga sovjetom proti belim četam v Kamčatki.

Nome, Alaska, 29. avg. — Z ru- skega polotoka Kamčatke na skrajnem vzhodnem koncu Sibiri- je prihajajo vesti o lokalnih bojih med boljševiki in belimi četami. Bele čete so številni banditi, ki so se natepli skupaj iz ubeženih kol- čakovcev, merkulovcev in semjo- novcev, ko so sovjeti okupirali Vladivostok. Nakradni so toliko orožja in streliva, da zdaj lahko organizirani v večjih in manjših tolpah nadlegujejo karavane trgovcev, ki prevažajo drage kože iz Kamčatke v pribrežna sibirski mesta. Boj se vrši za kože, katere bi banditski caristi radi dobili v svoje roke in prodali za drag de- nar. V Kamčatki so velike zaloge kož, vrednih milijone dolarjev.

Poročilo se glasi, da je tja do- spela angleška bojna ladja z oro- žjem in strelivom za rdeče čete. Angličje pomagajo boljševikom iz razloga, ker je angleška trdika Hudson Bay Co. dobila monopol za kože od sovjetske vlade.

Prvi sovjetski parnik v Rotterda- mu.

Washington, D. C. — (Feder- ated Press.) — Trgovinski depart- ment je bil informiran, da je zadnji me- seec priplul prvi ruski parnik z imenom "Boljševik" po revoluciji v Rotterdam. Parnik je privredel v Holandijo 300 ton rži, 900 ton aj- de in 395 ton ovsa.

Kemal paša zbolel.

Carigrad, 29. avg. — Mustafa Kemal paša je zbolel.

Anglijske čete rapidno izpra- zajo Carigrad.

DRŽAVNI TAJNIK HUGHES V CHICAGU.

Chicago, Ill. — Državni tajnik ali vnanji minister Charles Hug- hes se je v ponedeljek mudil na poti v Minneapolis, kjer namera- va imeti govor na skupščini ame- riške odvetniške abornice, tukaj v Chicagu štiri ure.

Dospeval pozno popoldne po- polnoma sam na čikaško postajo je šel naravnost v hotel Black- stone, kjer je prebil vse štiri ure svojega počitka. Odpeljal se je na vlak železnice Chicagu, Mil- waukee in St. Paul v ponedeljek ob osmih in petnajst minut zve- čer. Poseben voz so pripeli red- nemu vlaku tisto uro.

Delegacija čikaških odvetnikov je hotela sprejeti državnega taj- nika na postaji, ali on je tej kor- poraciji prekrizal računo s tem, da ji je sporočil v soboto ponoči, naj ga ne čakajo na postaji, ker mu je nemogoče odpotovati, ka- kor domenjega.

Ali v stanu je bil rešiti vse po- le v soboto in v nedeljo pa od- potovati na zapad, kakor je na- meraval to že takoj izpočetka. Toda ni pa o tem obvestil svojih prijateljev v Chicagu. Zato tudi ni bilo nikogar na postajo, da bi ga pozdravil in sprejel. Naročil si je izvoška ter se odpeljal na avtomobilu naravnost v hotel Blackstone.

KNJIGA ZA STARODAVNA MRTVA JEZIKA.

Chicago, Ill. — Profesor D. D. Luckenbill s čikaške univerze se je odločil sestaviti besedišče babil- onskega in asirskega jezika. Oba jezika sta mrtva že več kakor 2,000 let.

S štabom osmih pomočnikov o- biskuje profesor Luckenbill muze- je ter išče kamne in opke na druge zaplake starodavnega oca- ratva. Več kakor 300,000 raz- ličnih besednih oblik pa najmanj 30,000 različnih besed se obeta novi knjigi.

Ljudje, ki bodo obiskavali kra- je v Babiloniji in Asiriji, ne bo- do več ugičaje strmeli ob raznih napisih, ki jih bodo zasledili v o- menjenih deželah.

Tajnosti in skrivnosti naroda, ki je premagal in podjarmil Kal- dejce, tajnosti, ki so bile na sto- letja in stoletja uganka vednim lju- di razen nekaterim, ki so znali čitati stare hierogliffe, bodo vsem lahko umljive. Turist bo s po- močjo nameravanega besednjaka lahko čital pisanje na kamnitih in prstenih ploščah, kjer je napisana skoro cela zgodovina babilonske- ga in asirskega ljudstva.

"S tem, da so zgodovinarji od- krili zgodovino teh starodavnih narodov, je sestavljena zgodovina trgovine za razdobje 3,000 let," je dejal profesor Luckenbill. "Ve- čina naših trgovskih postav pri- haja od Babiloncev, ki so se že posluževali vseh tistih oblik, ki jih rabimo mi dandanes za napi- sanje sklenjenih pogodb. Od njih smo dobili tri velike zakonike, ki se jih poslužujejo moderni na- rodi."

"Ta besednjak bo razgnal me- lo, ki zakriva preteklost, in v stanu bomo še mnogo več izvedeti o naših ustanovah. Zato ravno se izplača potratiti deset let za raz- krite starodavnega mrtvega jezi- ka."

14 ubitih v verskih izgrelih v Indiji.

Simla, Indija, 28. avg. — V Zdrženih provincah Indije so iz- bruhanli veliki verski izgrede med mohamedanci in Hinduti. Štiri- najst oseb je bilo ubitih in blizu 350 ranjenih v Saharanpurju, kjer so policaji in vojski streljali na izgreduke. V Agri počiva ves pro- met. Izgredi so nastali prejšnji teden, ko so mohamedanci oneča- stili "sveto drevo" pred nekim indijskim templom.

Zveri poklale na tisoče ljudi v Indiji.

Kalkuta, Indija, 28. avg. — Člo- veske žrtve zveri in kuščarje v indijskih džunglih se bolj in bolj množe vsako leto. Statistika za zunanje leto je naravnost strašna. Strupene kače so umorile 20,000 oseb, tigri 1603, leopardi 509, vol- kovi 460, krokodili in aligatorji 255, medvedje 105, divji prašiči 90, sloni 55 in hišene 9.

Irske volitve.

Dublin, 29. avg. — Po prvem uradnem poročilu o izidu volitev, ki so bile v ponedeljek, imajo pri- stali Svobodne države 18 manda- tov, republikani 4, farmerji 2, de- lavci 1 in neodvisni 6 mandator.

DVA DEČKA SEŽGANA ŽIVA NA GRMADI.

Belmar, N. J. — Dva dečka sta sežgala druga dva, izmed katerih je bil eden brat enega prvih dveh, ki sta ju privezala k nekemu dre- vesu, ko so se igrali "Indijance", ter zažgala dračje pod njunima nogama.

Charles Spinler, star 11 let, in William Hubbard, star 16 let, sta bila žrtvi. Kaley Hubbard, star 19 let, in Richard Forman, star 18 let, sta v rokah pravice.

Ti štirje fantje so se šli "Indi- jance". Stročja dva sta podrla mlajša tovariša na tla ter ju vze- la za jetnika.

"Priveži ju k drevesu vsakega na eno stran," je velel eden iz- med starejših fantov. In rečeno storjeno.

"Sedaj ju pa bova sežgala na grmadi," je bil njun naslednji kor- ak, in zanetila sta ogenj pod nji- ma ter nanesla se večji kup dračja k drevesu.

"Ogenj bova že poteptala, pre- den bo vaju začelo peči," sta rek- la starejša fantička. Ali pri tem pa nista računala na to, da je bi- lo dračje izredno suho. In zaman sta teptala po ognju. Ječanje ma- lege Carlja in njegovega tovari- ša je bilo strašno in grozno.

Forman in Hubbard sta šla po vodo, ki je bila precej oddaljena, in ko sta se vrnila s vodo, sta bila že oba fantička, privezana k dre- vesu, v nezavesti valed strašnih muk in opeklin. Obeka je bila že dokraja sežgana, njuni telesi ope- čeni in oganji, njuna obraza že popolnoma v smrtini agoniji.

Odpeljali so ju v bolnišnico v Spring Lake, kjer sta oba skoro hkrati umrla opolnoči.

DE PACHMANN TRDI, DA JE NAJVEČJI IGRALEC NA KLAVIR.

New York, N. Y. — Ruski igra- lec na klavir, Vladimir De Pach- mann, ki pravi, da se je šele pred petimi leti, ko je dopolnil 70, le- to svoje starosti, naučil, kako pravilno igrati na klavir, je v to- rek dospel semkaj na potniški ladij Majestie.

De Pachmann je presenetil šan- sikarske poročevalce s odgovo- rom na vprašanje: "Kdo so naj- večji pianisti na svetu?" De Pachmann je odgovoril: "Jaz sem velik igralec — največji igralec."

"Ali kaj pa Paderewski?"

"On ni velik igralec. Je dober pianist, ali ne pa velik pianist. Dobra pianista sta tudi Busoni in Rosenthal. Godowsky je dober tehnik, ali skladatelj pa največji na svetu."

"Kaj pa Rahmaninov?"

"Moj bog," je dejal De Pach- mann, "taki ljudje sploh ne eks- istirajo zame. On je druge vrste igralec; ne, on sodi v tretjo vr- sto."

"Tako, Godowsky je po vašem mnenju največji skladatelj med vsemi, kar jih živi sedaj na sve- tu?"

"Da," je odgovoril pianist. "Edini živi skladatelj."

JAVNA GOVORNICA.

Glasovi članov S. N. P. J. in čitateljev Prosvete.

Bellingham, Wash. — Prav ma- lo pišejo rojaki iz Washingtona. Kakor se mi zdi, so val zadovoljni ali pa preveč zaposleni, da nima- jo časa kaj poročati. Ko so so žo- nice oglaševalce pod "Našimi dru- žinskimi razmerami", takrat so se naši rojaki prav pridno oglaševali in protestirali proti "sitnim ženi- cam, krog starokrajakega vodnja- ka". Ko so gledali vso ono prazni- nino in ne zagledali povzročeval- ce današnjega gorja, so imeli na ustnih ostre proteste. Odgovarjali so nam nekateri rojaki, odkar pa so utihnil "ženice", so utihnil tudi oni nasprotniki, ki so sveto- vali kaj "pametnejšega" in da je treba pisati kaj proti nazadnja- škam voditeljem v delavskih orga- nizacijah, kot je Lewis, ki ne vodi rudarske organizacije po pravi po- ti, temveč proti propadu. Da bi pridno pisali o tem, kar so prej priporočali in bi tudi tako delova- li, bi gotovo ne imeli takih družin- skih razmer.

Kje je močna organizacija kan- saskih rudarjev, kje organizacija rudarjev v Washingtonu in kje vse druge močne delavske posto- janke? Razpadele so mnoge, ali pa se razpadejo. Ali ne vidite, kam jedramo, ali se ne boste zganiili val- oni in odločno protestirali proti krukum v svojih nekdanj močnih delavskih organizacijah, ki imate po navadi vedno toliko govoriti

Slovenska Narodna

Ustanovljena 9. aprila 1904.

GLAVNI STAN: 2857-59 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Podporna Jednota

Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

Izvrševalni odbor:
UPRAVNI ODSEK:
Predsednik Vincent Cichak, podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 7, Box 81, Johnstown, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolnišniške oddelka Blas Novak, gl. blaginjski John Vogrich, urednik glasila John Zverstnik, upravitelj glasila Filip Godina.

POROTNI ODSEK:
John Underwood, predsednik, 407 W. May St., Springfield, Ill.; Martin Zelenikar, Box 276, Harborton, Ohio; Fred A. Vider, Box 673, Ely, Minn.; John Terabji, Box 22, Hendersonville, Pa.; John Garick, 414 W. May St., Springfield, Ill.

BOLNISKI ODSEK:
OSREDNJE OKROŽJE: Blas Novak, predsednik, 2857-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.
VENODNO OKROŽJE: Jacob Ambrosi, Box 226, Meas, Kan., Pa.; John Grubel, 14521 289 Ave., Cleveland, O.
ZAPADNO OKROŽJE: Anton Sular, Box 104, Cross, Kans., na jugsoglad; Max Marx, Box 156, Buhl, Minn., na severoglad; Mike Zugel, 8453 S. Winchester St., Murray, Utah.

Nadzorni odbor:
Frank Zalts, predsednik, 3639 W. 28th St., Chicago, Ill.; Frank Somrak, 8800 Prosser Ave., Cleveland, O.; William Sitter, 6404 St. Clair St., Cleveland, Ohio.

Združiteni odbor:
Predsednik: Frank Alot, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.; John Orvas, 3639 W. 28th St., Chicago, Ill.; Joe Shuk, 6404 Orton Ct., Cleveland, Ohio.

VAHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 8233 St. Clair Av., Cleveland, O.

POZOR! — Korrespondenca s gl. odborniki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši takole:

VSA PISMA, ki so namenjena na poslo gl. predsednika se naslovijo: Predsedništvo S. N. P. J., 2857-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNISKI POMOČNE SE NASLOVE: Bolniški taj- nistvo S. N. P. J., 2857-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki so tičeje gl. izvrševalnega odbora in Jednote vabijo se naslovijo: Tajništvo S. N. P. J., 2857-59 So. Law- dale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI S BLAGAJNISKIMI POSLI se pošiljajo na- slovijo: Blaginjsništvo S. N. P. J., 2857-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljajo Frank Zaltsu, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je zgoraj.

Val pritoži na gl. porotni odsek se naj pošiljajo na naslov: John Under- wood, 497 W. May St., Springfield, Ill.

Val dopis in drugi spis, namenjen, oglaš, naročila in sploh vse kar je v zvezi s glasilom Jednota, naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 2857-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

pri kaki nepomembni malenkosti! Kakor so mali sami, tako se na- vdušujejo in razburjajo ob malen- kosti, a za veliko delo, za napre- dek jih je malo, kot je malo veli- kih. Ni jih dosti med nami, da bi se v resnici zavzemali za boljša- nje našega življenja.

Kje ste oni naprednjaki, ki ste se z vso silo zaletavali v "Na- še družinske razmere", da ne na- stopite zdaj proti Lewisu, ki nas vodi naravnost v prepad s svojim potopitjem. Kaj vam pomaga or- ganizirati se in graditi organizaci- jo, če vam pa po drugi strani Le- visova mašina vse podere? Stre- znil se boste menda šele tedaj, ko bo prepozno.

Po zadnji stavki je tu vse naro- be. Nesloga in prepir sta se nae- lila med nekdanj mirne in slojne ljudi; s pobešenimi glavami mo- rajo hoditi okoli podjetnikov in prositi za stavekokaško delo. In še srečnega se šteje, kdor ga dobi. Kdor pa je bil v stavki bolj akti- ven in se odlikoval naprednjaka, sploh ni misliti, da bi dobil delo nazaj; lahko umre, kjer mu dra- go, saj zapustila nas je lastna uni- ja, ki smo jo podpirali skozi dvaj- set in več let.

Nekateri, srečni da lahko dela- jo, se trkajo na prsa ponosno in se smejeje nesrečnim zaradi zvesto- be do organizacije. Vse je dobro, samo da lahko delajo, četudi la- hko smatramo njih delo kot stav- kokaško. Zdej so jim val ljudje do- bri in val so skoraj pozabili, da ravno oni stavkokaši so bili jeti- ka za našo organizacijo, ki je raz- jedala v njih zavest in slogo. Po- zabili so na vse gorje, ki so nam ga storili.

Ze šestnajst mesecev imamo za- sabo stavke in še stavkamo, a go- spodje stavkokaši so "dobri lju- dje" in nekateri se bratijo z nji- mi, namreč tisti, ki so se vrtili do- laž.

Delavce vse pozabi. Kar čez noč mu gre iz spomina, potem pa naj- se nadejamo boljših časov. Ne boljših, slabših časov se nadejaj- mo. Zavidajo nam sedaj lastni bra- tje in pravijo, da smo bili preludi- na stavkovnih strahah, da zato ne bomo dobili dela. Povem jim, da je dovolj dela povsod, a malo je je- la. Ker plače kot se sedaj so revne. A za to še ne bomo šli živi pod zem- ljo in prav nič nam ni žal, če smo bili odkritosrečni in vztrajni v na- šem boju. Na tisoče enakih trpi- nov je z nami, vsaj čutijo z nami in njih srca so čista kot naša. Sto- rili smo svojo dolžnost, kot bi jo bili oni.

Če pa bi bil storil vsak delavec to kot smo mi, bi danes lažje diha- li. Ponosni smo vseeno na svojo vztrajnost do konca stavke in še potem; da ne izdajamo svojega prava za par srebrnikov. Naša vest je mirna, izdajalstva pa ni- kard, četudi mi je polna močnja srebrnikov. Mi smo siromaki, a sr- ce in vest sta mirna, kajti storili smo vse, kar je bilo v naši moči, da bi izboljšali položaj sebi in naši deči, pa smo propadli. Judeci so nas izdali in sedaj moramo trpeti.

RAZNA NAZNANILA.

Livingston, Ill. — Vabilo na plesno veselico, katero priredi naš dramatični odsek dne druge- ga in tretjega septembra (Labor Day). Zadelek veselice je ob petih popoldne v nedeljo dne drugega septembra. Vstopnina k plesu sta- ne vsaki dan po 25c. Torej vabilo- mo ujudno vse Slovence, stare in mlade k tej zabavi. Imeli bomo prakičevjo pečenko (pig roast). Za tšeno postrežbo bo skrbel — od- bor.

Frontenac, Kans. — Vsem za- stopnikom, ki so bili navzoči pri zadnji seji od Slov. zavezda ali Slov. pogrebniškega društva, pri- poročam, da se udeležite seje dne drugega septembra, da bomo na- daljevali s delom. Delnice bodo po \$10. Z bratakim pozdravom — Anton Kotaman.

RAD BI IZVEDEL.

kje se nahaja Jakob Videc, ki je bil pred štirimi leti na 6315—24th Avenue, Seattle, Washington. Če- njene rojake prosim, če kdo ve za njegov naslov, da mi to naznani in ako bo sam šital, naj se priklaji meni. Poročati mu imam nekaj zelo važnega. Moj naslov je: Mike Klobučar, 320—3rd Street, La Salle, Ill. (Adv.)

IŠČEM SLUŽINKJO

Slovenko v starosti od 25 do 35 let za splošno domačo hišna dela. Šest ljudi v družini. Plača po do- govoru. Priddite osebno ali pišite na naslov: Frank Mihelič, Box 276, Alliquippa, Pa. (Adv.)

HIBA NA PRODAJ.

Proda se dvonadstropna hiša in garaža po zmerni ceni. Oglasite se pri lastniku na: 4001 West 31st Street, Chicago, Ill. (Adv.)

ZA KUHANJE PIVA DOMA

Imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričate, da je doma pri nas, kuhani vedno la najboljše in naje- snjše. Dobiti je tudi zbirko sadov, steklenic in raznih loncev, itd.

Mi vam dostavimo narofilo po po- štli, točno v vse kraje.

Grocerijam, sladničarjem in v pro- dajalnicah beliznino damo primeren po- put pri večjih naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR,
6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

Tosip Jurčič:

DOKTOR ZOBER.

(Dalje.)

"Vidiš, to je življenje! In narod, pravite! Med njim si po izvršenih študijah nisem mogel zaslužiti niti toliko, da bi bil pošteno živ, da si sem ga ljubil in bi mu bil rad hvaležen član; na tej svet sem bil vržen, med tuje narode, in kar sem pustil doma med svojimi rojaki, kar mi je tačas bilo ljub, izneverilo se mi je vse, vse, ali je pa poginilo! Kje mi je vzrok biti hvaležnemu? Preklinjati bi smel in povem vam, da sem bil mnogo. Tako je! In vendar, prijatelj, vi ne veste, kako me ipak vleče še vedno iz tujine v domovino, med ljudi, iz katerih sem se poridil, kako sem imel danes popoldne, ko sem po hribu med leščaki in kamenjem hodil, poseben čut, in kako je, čudno, ko se starih prostorkov in samovila domisljam, kjer sem nekdanj kot otrok igral. Tožnost me obide, kadar stopim v isto senco, kjer sem študent na počitnicah ležal in nisem poznal lepšega užitka, nego zatopiti se v lepo knjigo, ali gradove zidati v oblake. Jaz nisem ne ljubim na tem svetu, nisem in nikogar, edino rojstni kraj mi je časih še ljub, in še ta le časih in le zaradi spominov."

"Zakaj ne ostanete tu?" vpraša Lisee, "s svojo znanostjo..."

"S svojo znanostjo bi lahko živel, mislite! No, tega bi bil potreben. Toliko imam, da lahko ležem poleti v senci, pozimi v zakurjeno izbo brez dela. Ali vsaka stvar ima dve strani. Navada, sama navada me vleče drugam. Naveličam se tu svoje ljubene hitro. Dokler morem, ostanem še na tujem. Mogoče je, da umrjem tu, a sedaj je še več reči, ki go mi tudi neprijetne. Med tujimi barbari lažje pozabljam domačih hudobnih ljudi, katere moram sovražiti, dokler bom lažil po semli. In vendar me tudi ta moč še zapuška, moč sovražstva in maščevanja. To sem te dni čutil, in ako vas stanka še kdaj obide in se čudiš, zakaj Zober letos ne prihaja, redno obdržati svoje seje z njegovo gospo, kakor prej z onim drugim lupeznikom, recite ji: sovražiti pozablja, sovražiti in maščevanja se veselijo. Vsega se človek opijani, vsega naveliča. Kako sem nekdanj vsaj rad videl, da se je krivil pred menoj, in ona da me je s solzami prosila za čisto ime svojega otroka, zdaj se mi ne ljubi več. In tudi ni treba več. Kragulj kesanja in neurečje je steril v nji več nego sem želel, v glavo ji je začel. Svobodno, bom neusmiljen! Komu si se ti smilil, nji! In vendar je ne morem več mučiti. Ozdraviti jo! Pa! Tu je vse medicinsko pušo karlatanstvo, kakor vse drugo, vse življenje, pij, pij, brate!"

Vino se je stara prijelo. Jeclja je govoril nerazumljive stavke in naposled sklonil se na zofa nazaj, začel dremati ter zaspal trdno, kakor mladenič.

Lisee mu naredi vzglavje in ga ploči po zori, odene ga skrbno, primakne nekaj stolov, da ne bi padel, in se sam odpravija spat.

Sedaj je imel tega doktorja Zobra rad. Mož je moral prebiti mnogo nesreč. Da je bil v nekaki zvezi z gospo Langmannovo, to je bilo vidno iz njegovega govora. V kakšni? To je njegova skrivnost. Pod osorno trdo zunanjostjo je bilo v njem človeško srce, raztrgano sicer, ki je sedaj menilo, da mora sovražiti, ker je morda nekdanj preveč ljubilo, ali pravo človeško srce. Povrni svet tega ni videl in kdo bi si bil mislil, da je to eni doktor Zober, o katerem so bile v Volčjaku tako razne sode, ki je sicer tako čudno živ, prihajal in izginjal, večerj ljudi podpiral, a danes kar s kakim takim smelim činom, kakor v žganjarni na Rogovili neumnemu ljudstvu neumno vražo potrdil, da vse je in je lahko tu na mestu, kakor bi iz tal vzrasel, ali z neba padel.

Petnajsto poglavje.

Čez navadno mero užito vino in dolgo bdenje je mladega našega prijatelja tako uspanjilo, da se je prebudil stoprav, ko je bil že velik dan. Zofa je bila prazna. Doktor Zober je bil menda tiho vstal in odšel.

Lisee se odpravi na svoje delo v gozd. Drugi dan gre v vas in išče Zobra, a reko mu, da je starce zjutraj puško in torbo vzel in šel na lov ter da ga ob takem navadno ni pred nočjo domov. Zvečer je čakal, da se mu morda zopet oglasi, ali ni ga bilo. Istotako več večerov ne.

Ker je mladi inženir poznal posebno skrb svojo hišne gospodinjice za njeno hčer, da ne bi v društvo prišla, namenjen je bil ogibati se nje in vseh v gradu, čeravno ho to težko. Zdelo se mu je, da go mu stanovanje nalašč zaradi tega odkazali tako na severni strani, kjer je imel celo poseben izhod. Ali vabilo so ga denake same na skupno večerjo. Čudil se je temu, vendar ker je poznal Senčaričin argument, da se v Pražanku mora vse brez ugovora storiti, kar hoče gospa, šel je v družbo.

Pri večerji je gospa graščakinja po stari navadi molčala. Govorila je pa tem več "teta". Ko je bil Lisee nekoliko bolj udomačen, je videl, da je tudi gospodična Lina premagala deklško bojazljivost in bila jako veselega temperamenta, to se ve, kadar so bili sami, t. j. kadar je stara gospa prej vstala in šla spat.

Ali je mogoče, da bi mlad človek sedel nasproti lepemu, čistemu, nedolžno-deviškemu obrazu, in ga ne pogledoval, občudoval krasne črte in oblike, katere je risala sama božja roka, največja umetnica? Lisee je tako sedel.

Spodetka iz prej omenjenih vzrkov on niti ni rad začel hoditi k tej skupni večerji in se izgovarjal, ali ostajal v vasi, kadar je mogel. Videlo se mu je, da je to gospejino vabilo nasledek Zobreve neistine: da je njegov nečak in zaročen! Zopre na mu je bila laž. Da se ji tu ni upiral, bil mu je samozagovor: zdravstveno stanje gospe in smečnost njene fiksnе ideje, in — Lina.

In ko bi mati tudi ne bila blazna, nego trezno sodeča ženska, kaj ne puška v moško družbo hčere — nanj to vendar ne bi šlo! Naj je on pošten človek! Moč, ki pozna dolžnost in čast. Ona pa, dekle, da, ona je bila tako čista, da si je noben človek ne bi upal poljubiti, boječ se, da otrese cvetni prah poštenje teh ustnic.

In tako je kmalu prišlo, da se je Lisee ves dan še veselil večera in po jedi je obhajal rad dalj, nego je bilo treba, tako, da je sicer zgovorna Senčarica večkrat naveličala se čakati, kdaj se bode gospod gost vzdignil in je ona prva vstala.

Ob četrtek se je vozila gospa v farno cerkev k maši, kakor v nedeljo. Dve uri je ni bilo tačas nazaj. Baš ob tem času je zalivala mlada gospodična svoje čvrtice v gredi na južni strani grada.

Daš tam ni bila bližnja pot, hodil je ipak Lisee tam mimo, menda slučajno, in govoril preko nizkega plota z njo.

Ob tistih dnevih so se tudi cvetlice zalivale vselej vsaj dobro četrtno ure dalj, nego ob navadnih dnevih, časih pa še več. In jutranje solnce je posebno ljubko osvitilo lice pod belim slamnikom gospodične Lisee.

Nekdanj je imel on delati velik račun. Zmotil se je in iskal napake, ali bil je tako razmišljen, da je ni mogel najti. Igraje se začne risati glavo, in ko je bila gotova, imel je potret, prav dobro svinčnikom dovršen — Lino. Zakaj baš njo?

Ustrašil se je zdajci sam pred seboj in raztrgal papir.

Zakaj se mu njena podoba sili v misel? Kri mu udari v glavo.

To ne sme biti! Kako je bil v tej hiši! Vstane in hodi gori in doli po sobi. Razmišlja, naposled strese z glavo in zopet sede, čok, ne bodimo smečni. Volja, volja!

Drugi dan je bil slučajno zpet četrtek. On gre mimo grede, pozdravi gospodično in misleč na večerjien sklep: "volja!" — hoče iti dalje. Ona ga pokliče — in zopet je slonel na plotu in govoril je z njo prijetne, daš neznačne reči, dolgo.

Ni bilo prav, da ga je klicala. Ko je šel stran, bilo mu je tesno pri srcu, kakor bi bil nekaj storil, kar ni prav, tesno, a tudi nekako veselje je bilo v tej tesnobi: neugoden čut, katerega se pa izbežiti ni želel.

Lisee je sedaj, to se razume, tudi natanko poznal razmere v gradu. Mlada hči Karolinja je bila na Pražanku zrasla. Njena učiteljica je bila po očetovi smrti — kakor že prej omenjeno — samo gospodična Senčarjeva. Prej je bila v otroški šoli v mestu. Kar je nekoliko dorasla, je bila v mestu samo dvakrat za en dan po opravih — kakor že drugje povedano. Za vse drugo vzgojo se je imela zadovoljiti le Senčarjeva. V najbližji sosesčini ni bilo dosti omikanih ljudi in odkar je bila pražanska gospa na glasu, da je mnogokrat duševno bolna, prihajal ni čisto nihče v poseto. Kakor da bi se bili ljudje bali. Tudi Langmann prej v okolici ni bil priljubljen. Tako je bila Lina sama vzrasla, in zato je bila v mnogem oziru prirodnostna in drugačna, nego druge deklice. Tuja ji je bila vsa umetnost skrivati svoje misli in svoje srce. Zato v najvnosti svoji niti ni znala, da jo zanima občevanje z mladim inženirjem.

Lisee je moral tudi zapaziti njeno nagnjenje do njega, ker kmalu mu je zaupala male svoje skrivnosti in govorila z njim, kakor otrok z otrokom, kakor bi bila od mladega skupaj.

On pa, ne da bi bil pomislil resnih nasledkov takega čuta, je menil, da je to sestrsko sočutje, prijateljstvo, in veselilo ga je srčno, saj je zavedel, da nas ima kdo rad, tako prijeten čut, in dober človek je hvaležen za vsako ljubezen.

Izpremenila pa se je bila — glejte čudat! — stara gospodična Senčarjeva Liseu nasproti. Ona ni več toliko in ne več tako zaupno govorila z njim, kakor nekdanj. Lisee je to pripisoval slučajju, da je nekoliko občeval z doktorjem Zoberom, kar starki ni bilo po volji.

"Kako dolgo ostanete še pri nas?" ga je vprašala ob neki priliki jako mrzlo. In ko ji Lisee pravi, da bode vse njegovo delo prav kmalu dovršeno, molči ona, imela ni niti ene besede obžalovanja zaradi bližnjega njegovega odhoda.

Šestnajsto poglavje.

Lepa jutra pride v grad do kolena bosonogi desetletni sinko Solarjev in ker ni bilo nikogar pred gradom, na pragu pa je silni Sultan dremaje leno namešikoval, obstane na oglu, potiplje so z eno roko za lase, drugo deha v hlačni žep in strah ga je, ker "naprej na ve, nazaj ne sme." Že je na tem, da bi začel ihteti, kajti solze se že nabirajo v velikih očeh na debelem licu pod lasnim čelom, ko prikaže iz veže gospodična Lina in spoznavši dečka, veselo vpraša:

"Kaj bi rad, Janezek? Pojdi no sem, ne boj se."

Janezek sname napol raztrgani klobuček z glave, kakor ga je bila doma mati naučila, in na vsem životu tresoč se ob zidu šatra široko, kakor rase, h gospodični, svoj pogled vedno v psa uprt. Gospodična mu pride naproti, pogladi mu s svojo ročico mršave lase a čela in ponavlja: "Kaj bi pa rad, Janezek?"

"Gospod so rekli, da bi radi, ko bi prišli k njim," pove počasi in polglasno boječe, kakor so ga bili naučili.

"Kateri gospod?"

"Naš."

"Ali ne jaz, ni rekel, naj jaz pridem. Kdo drugi gotovo; ne veš li kdo?" vprašuje gospodična.

Janezkeve informacije pa so bile pri kraju; ali ga je zapustil spomin, ali si ni upal več govoriti, molčal je. Tako je morala gospodična sama ugibati in iz vsega, kar je Janezek nekoliko s kimmanjem še najbolj potrjeval, je sklepala, da doktor Zober pošilja po Lisea.

Ona primé dečka za roko in ga vede ob gradu na zgorenji konec. Tam sta bili dve okni odprti; gospodična počne droban kamenček in od vsehja smehlja se, kakor bi kaj prijetnega opravljala, na lahko zalutí kamenček na nevisoko okno. Takoj se prikaže Liseev obraz med cvetličami, katere mu je bila že spetetka njegovega priho da Senčarica tja postavila in videl veselo deklico, sardi in jasnji se tudi njegov obraz.

"Pojdite doli, ta-le moj Janezek vam ima nekaj važnega povedati od doktorja Zobra," ga kliče ona in v hipu je bil Lisee pri nji na vrtu, kjer sta potem, ko je odšel mali sel še dolgo govorila.

(Dalje prihodnjik.)

Janko Kersnik:

Muhasta pisma.

Čudno, jako čudno se mi dozdeva, da je toliko ljudi na Kranjsko-Slovenskem, ki se jim za malo zdi, da je tisti grof Aleš Auersperg, ki gotovo ni več študiral neke drugi, ki niso grofje, postal in ostal še toliko časa c. kr. deželni predsednik. V našem razsvetljenem času, v katerem je vsaka vednost za tak volkanski korak napredovala in še napreduje, so se tudi umni kmetovavci zadostil prepričali, da je posebno pri živilih in njihovi reji odločilno zlasti plemo, in da je muertalsko plemo tisočkrat bolje nego naše, in da se sufolska praseta v vsakem oziru odlikujejo od hrvatskih. Kaj čuda torej, da je tudi turjaško plemo posebno dobro za visoke, zaupanja vredne službe. Pruski in drugi prišli so vsi rojeni vojakovodje (in tudi, pri nas so sinovi "prvakov" — za voljo očeta pravki). — Grof Aleš Auersperg je torej najbolj sposoben Slovenec na kralji vodi pokarati, ker so že njegovi starodavn očaki Slovencem-tlačanom kožo drli in...

Pardon! čestita, draga gospica! oprostite, da sem tako prazničen, sedaj, ko je pomlad tukaj, vesela zelena pomlad. Saj že goriki jug osuševa obrastla slemeča naših gor, in sočnato listje belih bres ob podnožju planin razveseljuje oko s svojo mehko bleščečo barvo; v zakotju maj visoke hoče svoje vrhove, s katerih se odlikuje v jasnem pomladnjem svitu rumenkasta omla. Po ravnem polju pa se ziblje mlado žito v goriki sapli, in ob strugi potoka, ki pomika počasi svoje valove brez daljine ravan, o tresajo vrbe rumeno mačevje, — povsod novo življenje, nova radosť. In tički, veseli tički! Tu brzliga sivi šinkovec v vrhu cvetoče jelše, tam švrgoleva škrajnec nad zeleno njivo; tu preživljuje zlati bojlar, tam švrti pisani čilek, — vse — o j vse se radostno oglašja.

In vi, gospica, s svojim poetičnim črnim očesom gledate ta vzorni kras, in Vaše blago srce

si slika ves beli svet v tako jasnih barvah, kakor jih razpolaga vesela pomlad pred Vami, kadar sedite na Lomu nad deročo Savo, ter sanjate prebitate veselo pesmi porednega Mirza-Schaffy-ja. Da, skoro razsrjeni, ga spuščati iz rok, svojega ljubčka, ko ugledate zaničljivo poredno sliko o perzijskih popih in kosmatouhih škriatovcih, ki niso samo Perzijski lastni, — da, to je disonanca v mili pomladnji pesmi. Vam so podarile rojenice blago čuteče srce, — ali ne veste, da to ne vodi k sreči, ah ne veste, da rodi vsak ideal bridki sad spoznanja?

Pa nikar ne bodiya sentimentalna, nego hvalešni bodite blagim ženam rojenicam, da so Vas tako obdarovale, saj ni vsak tako srečen. Meni so dale pero in jaz ga darujem Vam.

Grofu Alešu Auerspergu pak so položile v zibel zraven grofovske kronske "corpus juris" in "peti dietni razred". Vse to pak isti c. kr. Aleš daruje nam pohlevnim Slovincem, to je svojo vednost, iz drugega rodu rojeno — in to je malo. — Krono in diete pa Auersperg hrani sebi. In kaj bi bila postala vendar ta slavná mladika še bolj slavnega rodu, ko bi jo čarobne žens ne bile tako ocepile. Naš grof bi kot hrabri lajtnant pri ulancih v kakem mestecu mučil svoje rekrute, dolgočasni sam sebe v dimnatih kavarnah, zapravljal bi svoje groše pri karnjanju, ali jih pa pušil v podobni regalia medla v zrak, in marsikatero lepo oko bi gledalo za njim, kadar bi korakal z ostrogami in s sabljo roljaje po filistrski mestni promenadi. Saj Vi sami veste, kako interesanten je vsak lajtnant, posebno pri konjenikih, ako ima grofovske krons v perilo vito. In ko bi spolnil naš Aleš svoj soldaški tek, to se pravi, kadar bi ga jeli judje pritiskati, take da ne bi vedel ni kam ni kako, bi si izbral hčerko kakoga bogatega židovskega bankirja, in on bi ji dal živno grofovske krons, ona pa njemu plesnjave srebrnjake; — ostalo pa je molčanje. Zgodovina namreč bi molčala, le kaka malenkostna "chronique scandaleuse" bi morda vedela mnogo pripovedovati o njem ali o njej — kakor je že tek aveta.

Gospica! Ali vam je žal, da si slika ves beli svet v tako jasnih barvah, kakor jih razpolaga vesela pomlad pred Vami, kadar sedite na Lomu nad deročo Savo, ter sanjate prebitate veselo pesmi porednega Mirza-Schaffy-ja. Da, skoro razsrjeni, ga spuščati iz rok, svojega ljubčka, ko ugledate zaničljivo poredno sliko o perzijskih popih in kosmatouhih škriatovcih, ki niso samo Perzijski lastni, — da, to je disonanca v mili pomladnji pesmi. Vam so podarile rojenice blago čuteče srce, — ali ne veste, da to ne vodi k sreči, ah ne veste, da rodi vsak ideal bridki sad spoznanja?

Gospica! Ali vam je žal, da si slika ves beli svet v tako jasnih barvah, kakor jih razpolaga vesela pomlad pred Vami, kadar sedite na Lomu nad deročo Savo, ter sanjate prebitate veselo pesmi porednega Mirza-Schaffy-ja. Da, skoro razsrjeni, ga spuščati iz rok, svojega ljubčka, ko ugledate zaničljivo poredno sliko o perzijskih popih in kosmatouhih škriatovcih, ki niso samo Perzijski lastni, — da, to je disonanca v mili pomladnji pesmi. Vam so podarile rojenice blago čuteče srce, — ali ne veste, da to ne vodi k sreči, ah ne veste, da rodi vsak ideal bridki sad spoznanja?

grof Alešova usoda ni takak, ta energični mož sicer pero nisto sablje, da strelja le plahost slovenske zajce, namesto da brani domovino nasilja ljutih vragov?

Oh — saj dobro vem, da V ni žal. Vam je enako, kdo sedi prvem mestu v naši domovini, veste, da dobrega ni kmalu čakovati. Pa saj veste tudi, moč ideje vse premaga in da ni jekla, ni plamena, ki bi in udušil misel, ki se polasti enkrat nebrojnih duhov.

In ako pomislimo svetost in ljubezni do domovine, svetost rodnega čutja, se nam mora v ni jako smešno dozdevati, da kdo domisljuje s enim samim menom mnogoletno duševno zatreti. To bi moral biti orj, kakor mu ga ni enakega; a ne trok, ki se veseli zlate igrane gumbelci in ki iz hvalečnosti lizaje črevlje gospodu, ki ga tepel. In taki ljudje nas hoče osrečiti!

Kaj ne, gospica, to niso premljevanja za lepi solnčni dan tega majnika! A vendar se doma polastijo srca in glave, potem ni čudo, da vlada tam in mesto radosti zagrizena žalost.

Oprostite, da sem Vaše blago srce občelil s tako nelepo sliko. Vrzite moje pismo z Alešem v papirnico — saj čez nekoliko časa bodo to storili z grofom mim, — in odprite svojega Mirza-Schaffy-ja ter berite slavo Haffsain. In ako se Vas polasti to tožen čut, da niste Vi ona sreča Hafsa, in ako Vam pride na doma misel, zakaj nisem jaz kov slaven poet, potem, gospica, bom gotovo najzrenejši Slovinc in v spominu na Vaše krasne o s katerimi morate očarati vauka, bom pozabil plemenitega v leša, ter potovaje po širokem go du, kjer "med borovjem temni mlada breza rase", bom sanjal o Vas, ki ste tako daleč — daleč!

POTREBUJEM KOVAČA

za delo v kavačnici za kovati k nje in popravljanje gozdarske orodja. Deseturno delo, plača od 65 do 70 na uro, ako je delo kovač. Pridite ali pišite na slovo: John Debeve, (Camp 58) Bemis, W. Va. (Adv.)

ŠESTMESEČNA TEKMA PRI NABIRANJU NOVIH NAROČNIKOV ZA PROSVETO

POZOR!! ČITAJTE!! PRIDRUŽITE SE TEKMI

Glavni upravni odbor S. N. P. J. je sklenil, da se priredi šestmesečna tekma za pridobivanje naročnikov na Prosveto. Tekma traja šest mesecev. Prične dne 1. junija in konča dne 30. novembra t. l.

Vsak član ali članica S. N. P. J. in društva v celoti se lahko pridružio ti tekmi.

Določene so naslednje nagrade, katere se točno izplačajo vsem tekmovalcem, ki so do njih upravičeni:

- Za 2 nova celoletna ali za 4 polletne naročnine—3 knjige Književne Matice.
- Za 3 nove celoletne ali za 6 polletnih naročnin—4 knjige Knjiž. Matice in polletna naročnina na Prosveto.
- Za 5 novih celoletnih ali za 10 polletnih naročnin—5 knjig Knjiž. Matice in celoletna naročnina na Prosveto.
- Za 10 novih celoletnih ali za 20 polletnih naročnin—5 knjig Knjiž. Matice in lepa krasna poslačna ura.
- Za 15 novih celoletnih ali za 30 polletnih naročnin—5 knjig Knjiž. Matice in krasna poslačna ura in verižica.
- Za 20 novih celoletnih ali za 40 polletnih naročnin—5 knjig Knjiž. Matice in krasni "Rogers Silver" namizni sestav in "Fountain Pen".
- Za 25 novih celoletnih ali za 50 polletnih naročnin—5 knjig Knjiž. Matice in Carona Typewriter, pisalni stroj male vrste.
- Za 30 novih celoletnih ali za 60 polletnih naročnin—5 knjig Knjiž. Matice in Remington Typewriter, male vrste pisalni stroj.
- Za 35 novih celoletnih ali za 70 polletnih naročnin—5 knjig Knjiž. Matice in krasni gramofon in 12 izbranih slovenskih plošč.
- Za 40 novih celoletnih ali za 80 polletnih naročnin—5 knjig Knjiž. Matice in velik Underwood Typewriter, pisalni stroj.
- Za 50 novih celoletnih ali za 100 polletnih naročnin—5 knjig Knjiž. Matice in prstan zlati ura in verižica.
- Za 75 novih celoletnih ali za 150 polletnih naročnin—5 knjig Knjiž. Matice in krasni prstan z diamantom.
- Za 100 novih celoletnih ali za 200 polletnih naročnin—5 knjig Knjiž. Matice in zlati ura in prstan z diamantom.
- Za 150 novih celoletnih ali za 300 polletnih naročnin—5 knjig Knjiž. Matice in Ford Touring Automobil, avtomobil Fordovega sistema.
- Za 200 novih celoletnih ali za 400 polletnih naročnin—5 knjig Knjiž. Matice in avtomobil Chevroletovega sistema.

Vsak tekmovalec ima pravico, da lahko spremeni gornje nagrade v zahtevo za dobiček v gotovem denarja po dogovoru.

Za vsak slučaj enakosti v tekmi se bodo dale enake nagrade dvema ali več tekmovalcem.

ZELO VAŽNO JE, DA SI ZAPOMNIJO VSI, KI SE BODO PRIJAVILI ZA TEKMO, DA SE PRI TI TEKMI NE PLAČA TEKMOVALCEM PROVIZIJA IN VSAK TEKMOVALEC MORA UPOSLATI CELO SVOTO UPRAVNIŠTVU. To se je odredilo vsled tega, ker so nagrade tako visoke in kolikor jih dovoljuje zakon te svrhe.

Člani, članice ali društva, ki se žele udeležiti te tekme naj takoj pišejo po potrebne listine in knjižice za nabiranje novih naročnikov upravi Prosvete na naslov: PROSVETA, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill., enako je nasloviti vsa pisma in denarne pošiljate.

Prosveta je lastnina Slovenske narodne podporne jednote, ki jo izdaja v izobraževalne namene. Člani Slovenske narodne podporne jednote so veliko žrtvovali za razširjenje čusteljskega kroga Prosvete. Večina agitatoričnega dela je bila dozdaj opravljena brez kakš odškodnine ali pa za zelo majhno odškodnino. Izvrševalni odbor S. N. P. J. je zaradi tega zaključil, da se razpišejo za pridobivalce naročnikov na Prosveto boljše nagrade, kot se bile dozdaj v navadi, da se trud neumornih delavcev za razširjenje Prosvete saj deloma odškoduje.

Bratje in sestre člani Slovenske narodne podporne jednote, sedaj se vam nudi prilika, da si pridobite nagrado in da pomagate razširiti vaš lastni list Prosveto! Torej na delo!

PROSVETA, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.